

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ -ਸਬਦ ੧੯

ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਤਨਿ ਜੂਠਿ ਹੈ ਜਿਹਵਾ ਜੂਠੀ ਹੋਇ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੫੫

ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਤਨਿ ਜੂਠਿ ਹੈ ਜਿਹਵਾ ਜੂਠੀ ਹੋਇ ॥

ਮੁਖਿ ਝੂਠੈ ਝੂਠੁ ਬੋਲਣਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਸੂਚਾ ਹੋਇ ॥

ਬਿਨੁ ਅਭ ਸਬਦ ਨ ਮਾਂਜੀਐ ਸਾਚੇ ਤੇ ਸਚੁ ਹੋਇ ॥੧॥

ਮੁੰਧੇ ਗੁਣਗੀਣੀ ਸੁਖੁ ਕੇਹਿ ॥

ਪਿਰੁ ਰਲੀਆ ਰਸਿ ਮਾਣਸੀ ਸਾਚਿ ਸਬਦਿ ਸੁਖੁ ਨੇਹਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਿਰੁ ਪਰਦੇਸੀ ਜੇ ਥੀਐ ਧਨ ਵਾਂਝੀ ਝੂਰੇਇ ॥

ਜਿਉ ਜਲਿ ਥੋੜੈ ਮਛਲੀ ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੇਇ ॥

ਪਿਰ ਭਾਵੈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਜਾ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥੨॥

ਪਿਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲਿ ॥

ਤਨਿ ਸੇਰੈ ਮਨੁ ਮੇਹਿਆ ਰਤੀ ਰੰਗਿ ਨਿਹਾਲਿ ॥

ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀ ਸੋਹਣੀ ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਗੁਣ ਨਾਲਿ ॥੩॥

ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ ਖੇਟੀ ਅਵਗਣਿਆਰਿ ॥

ਨਾ ਸੁਖੁ ਪੇਈਐ ਸਾਹੁਰੈ ਝੂਠਿ ਜਲੀ ਵੇਕਾਰਿ ॥

ਆਵਣੁ ਵੰਞਣੁ ਡਾਖੜੇ ਛੇਡੀ ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ ॥੪॥

ਪਿਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮੁਤੀ ਸੇ ਕਿਤੁ ਸਾਦਿ ॥

ਪਿਰ ਕੈ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ ਬੇਲੇ ਫਾਦਿਲੁ ਬਾਦਿ ॥

ਦਰਿ ਘਰਿ ਢੇਈ ਨਾ ਲਹੈ ਛੂਟੀ ਦੂਜੈ ਸਾਦਿ ॥੫॥

ਪੰਡਿਤ ਵਾਚਹਿ ਪੇਥੀਆ ਨਾ ਬੂਝਹਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਅਨ ਕਉ ਮਤੀ ਦੇ ਚਲਹਿ ਮਾਇਆ ਕਾ ਵਾਪਾਰੁ ॥

ਕਥਨੀ ਝੂਠੀ ਜਗੁ ਭਵੈ ਰਹਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ ॥੬॥

ਕੇਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੇਤਕੀ ਬੇਦਾ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਵਾਦਿ ਵਿਰੋਧਿ ਸਲਾਹਣੇ ਵਾਦੇ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ॥  
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਰਮ ਨ ਛੁਟਸੀ ਕਹਿ ਸੁਣਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣੁ ॥੧॥  
ਸਭਿ ਗੁਣਵੰਤੀ ਆਖੀਅਹਿ ਮੈ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥  
ਹਰਿ ਵਰੁ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਈ ਮੈ ਭਾਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ ॥  
ਨਾਨਕ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵੜਾ ਨਾ ਵੇਛੋੜਾ ਹੋਇ ॥੮॥੫॥

ਸਾਰ: ਸੱਚਾਈ ਸਾਨੂੰ ਨੇਕੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਵਸਤ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ: ਸਮੁੰਦਰ, ਅਸਮਾਨ ਅਤੇ ਪਹਾੜ ਆਪਣੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੱਚਾਈ ਵਿਚ ਜੀਉਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਤੁਲਨ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਹਿੱਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਅਤੇ ਹਰ ਵਸਤ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ, ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਇਕ ਨਿਰੰਤਰ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲੂ ਹਨ।

ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਤਨਿ ਜੂਠਿ ਹੈ ਜਿਹਵਾ ਜੂਠੀ ਹੋਇ ॥  
ਜਦੋਂ ਮਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਸੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੀਭ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਪਹਿਲੂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ, ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੁਖਿ ਝੂਠੈ ਝੂਠੁ ਬੋਲਣਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਸੂਚਾ ਹੋਇ ॥  
ਦਿੱਖ ਝੂਠੀ, ਅਤੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਬੇਈਮਾਨੀ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਬਣਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਬਿਨੁ ਅਭ ਸਬਦ ਨ ਮਾਂਜੀਐ ਸਾਚੇ ਤੇ ਸਚੁ ਹੋਇ ॥੧॥

ਸੂਝਮਈ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਰਮਲਤਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ; ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਹੀ ਸੱਚ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੧)

ਮੁੰਧੇ ਗੁਣਹੀਣੀ ਸੁਖੁ ਕੇਹਿ ॥

ਹੇ ਜਨ, ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹੋਰ ਉਥੇ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਪਿਰੁ ਰਲੀਆ ਰਸਿ ਮਾਣਸੀ ਸਾਚਿ ਸਬਦਿ ਸੁਖੁ ਨੇਹਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਲਈ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਨੰਦ ਮਾਣੇਗਾ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ, ਇਕ ਸਾਧਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਪਿਰੁ ਪਰਦੇਸੀ ਜੇ ਥੀਐ ਧਨ ਵਾਂਝੀ ਝੂਰੇਇ ॥

ਜੇਕਰ ਪਿਆਰਾ ਦੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਸੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਵੈ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਖਾਲੀਪਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ,

ਜਿਉ ਜਲਿ ਥੋੜੈ ਮਛਲੀ ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੇਇ ॥

ਜਿਵੇਂ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਤੜਪਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਰ ਭਾਵੈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਜਾ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥੨॥

ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸਨੂੰ ਦਿਆਲਤਾ ਨਾਲ ਗਲੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਰਵ

ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪੀਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਭਰਪੂਰਤਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ। (੨)

ਪਿਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲਿ ॥

ਦੇਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਥੀ ਖੋਜੀਆਂ ਨਾਲ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸੰਵਾਦ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤਨਿ ਸੋਰੈ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ ਰਤੀ ਰੰਗਿ ਨਿਹਾਲਿ ॥

ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਮਨ ਉਤਸੁਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀ ਸੋਹਣੀ ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਗੁਣ ਨਾਲਿ ॥੩॥

ਰੂਹਾਨੀ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਾਨੂੰ ਨੇਕ ਜਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ, ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਣ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। (੩)

ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ ਖੇਟੀ ਅਵਗਣਿਆਰਿ ॥

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਗੁਣਹੀਨ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਰਥਪੂਰਨ ਵਿਗਾਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਾ ਸੁਖੁ ਪੇਈਐ ਸਾਹੁਰੈ ਝੂਠਿ ਜਲੀ ਵੇਕਾਰਿ ॥

ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਝੂਠ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੁਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਇਹ ਇਕ ਛਲ-ਕਪਟ ਨਾਲ ਭਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦਾ ਰੂਪਕ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਵਣੁ ਵੰਵਣੁ ਡਾਖੜੇ ਛੇਡੀ ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ ॥੪॥

ਜਦੋਂ ਪਿਆਰੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਬੋਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵਿਗਾਸ ਅਤੇ ਪਤਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (੪)

ਪਿਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਈ ਮੁਤੀ ਸੇ ਕਿਤੁ ਸਾਦਿ ॥

ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਗੁਣਵਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਸੁੱਤਾ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਹੈ? ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਨਮਜਾਤ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਗੁਆਉਣਾ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਨੀਰਸ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਰ ਕੈ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ ਬੇਲੇ ਫਾਦਿਲੁ ਬਾਦਿ ॥

ਸਾਥੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਲ ਬੇਲਦਾ ਹੈ।

ਦਰਿ ਘਰਿ ਢੇਈ ਨਾ ਲਹੈ ਛੂਟੀ ਦੂਜੈ ਸਾਦਿ ॥੫॥

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦਵੈਤ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਮੀਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (੫)

ਪੰਡਿਤ ਵਾਚਹਿ ਪੇਥੀਆ ਨਾ ਬੁਝਹਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਵਿਦਵਾਨ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਬੇਕ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਨ ਕਉ ਮਤੀ ਦੇ ਚਲਹਿ ਮਾਇਆ ਕਾ ਵਾਪਾਰੁ ॥

ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਬੇਕ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਥਨੀ ਝੂਠੀ ਜਗੁ ਭਵੈ ਰਹਈ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ ॥੬॥

ਦੁਨੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਚ ਭਟਕਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ; ਬਿਬੇਕ ਰੂਪੀ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (੬)

ਕੇਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ ਬੇਦਾ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਾਦਿ ਵਿਰੋਧਿ ਸਲਾਹਣੇ ਵਾਦੇ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ॥

ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦਲੀਲਾਂ ਮਨੋਰੰਜਕ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਥਾਈ ਬਿਬੇਕ ਜਾਂ ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਰਮ ਨ ਛੁਟਸੀ ਕਹਿ ਸੁਣਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣੁ ॥੧॥

ਉਸ ਬਿਬੇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬੋਲਦਾ, ਸੁਣਦਾ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ। (੧)

ਸਭਿ ਗੁਣਵੰਤੀ ਆਖੀਅਹਿ ਮੈ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਣਵਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਣਹੀਨ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਿਮਰਤਾ ਰੂਪੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਗਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਵਰੁ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮੈ ਭਾਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ ॥

ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਨੰਦਦਾਇਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਦੈਵੀ ਤੱਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵੜਾ ਨਾ ਵੇਛੋੜਾ ਹੋਇ ॥੮॥੫॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਝਮਈ ਬਿਬੇਕ ਰਾਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਛੋੜੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਉਸ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਵੈਤ ਦਾ ਭਰਮ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਸਾਡੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (੮)(੫)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹਾਰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੈ-ਸੂਝ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਭਰਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਗਾਸ ਅਤੇ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਲਈ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਮਲ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੱਲ ਲੈ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਵਿਚ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਬਣਨ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ।

---

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

**Oneness In Diversity Research Foundation**

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: [OnenessInDiversity.com](http://OnenessInDiversity.com)

ਈਮੇਲ: [onenessindiversityfoundation@gmail.com](mailto:onenessindiversityfoundation@gmail.com)